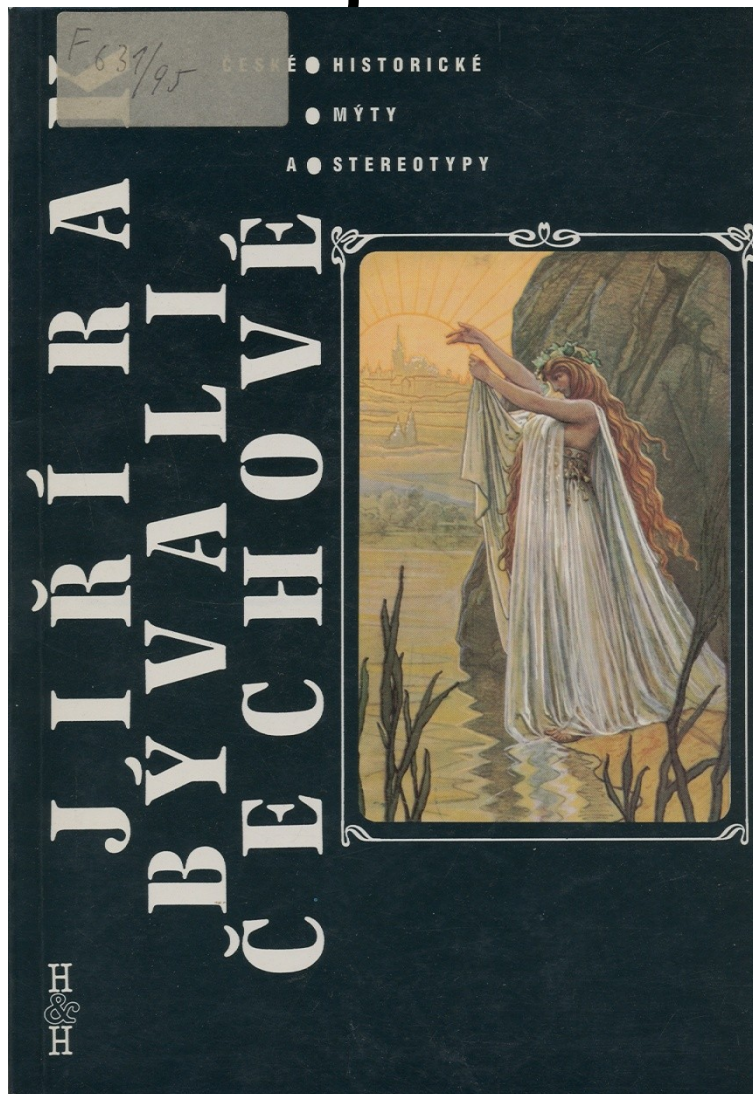

Mgr. Jiří Mihola, Ph.D.
(Masarykova univerzita)

***Mýty, klišé, stereotypy českých
dějin.***

***Obejdeme se bez nich nebo je
potřebujeme?***

Snaha o objektivitu

- Palacký:
  - „*Svůj k svému, ale vždycky podle pravdy.*“
- Pekař:
  - „*Padni komu padni*“
- „*Sine ira et studio*“

VÍCE NEŽ 1000 let putuje český národ dějiny

- Mytologie
- **Historie**
- Historické romány, v moderním období film
- Záměrná falzifikace
- konfese
- „dvojí životy“
- ideologie

NEJVĚTŠÍ ČECH?

- Na špici pořadí pravidelně:

- Karel IV.

- TGM

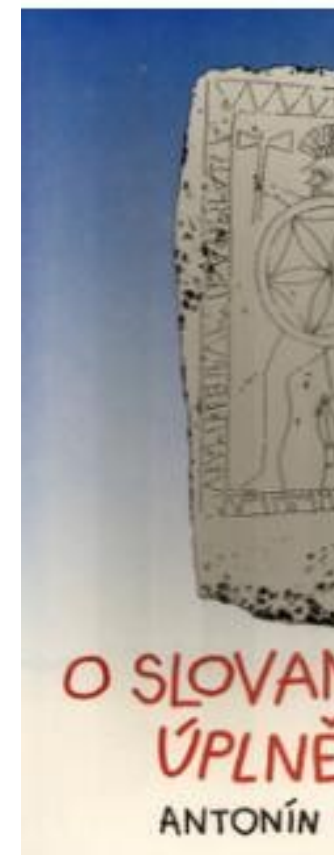
- Mistr Jan Hus

- Jan Žižka z Trocnova

- Sv. Václav aj.

Pojetí SLOVANŮ

- Srovnávání a střet germánského a slovanského obyvatelstva – „dědičný nepřítel“
- NĚMECKO – ČESKÉ POTÝKÁNÍ – napříč dějinami
František PALACKÝ
- „holubičí povaha SLOVANŮ, přirozený „příklon k demokracii“
  - Germanizace
  - Slovanští pobratimové

**Narod veliky ve slave i utrpeni – viz Muchova slovenska epopej
Apoteóza dějin Slovanstva.
Slovanstvo pro lidstvo!**

Neslavnější období českých dějin? Aneb národ veliký ve SLÁVĚ i UTRPENÍ

- Doba Karla IV.?
- **Husitská revoluce?** (Palacký, TGM)
- Národní obrození?
  - Vznik ČSR?

• *„Každá doba má svá světla a své stíny.“ (Josef Pekař)*

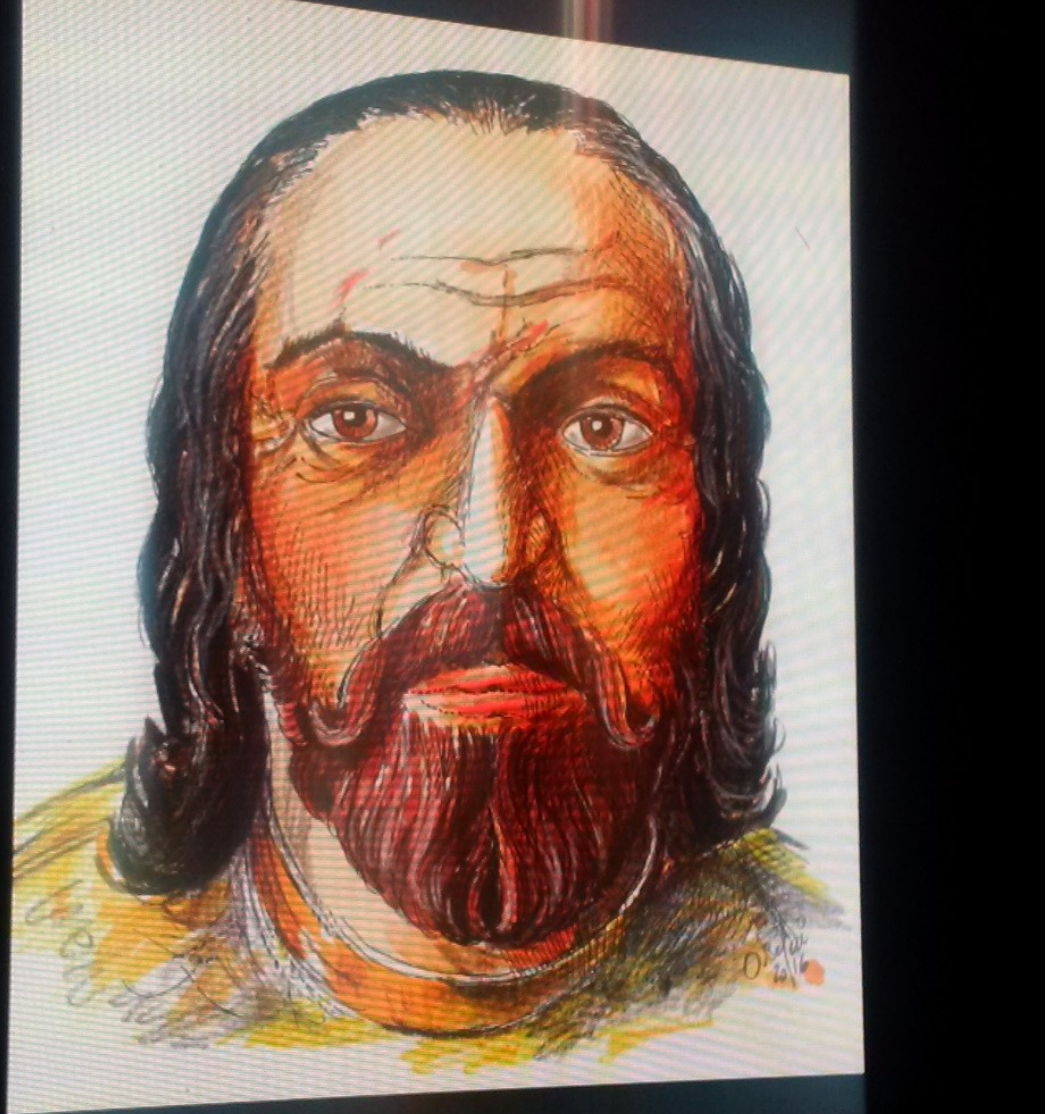
Sv. Václav – hl. zemský patron nebo kolaborant?

- Vyhlášení dne státním svátkem bylo navrženo na základě usnesení výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu [Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky](#) z 24. března 2000. Výbor zvolil pro státní svátek označení „**Den české státnosti – Svatý Václav**“.^[5] Při druhém čtení návrhu zákona se k tomuto dni vyjádřil nejprve tehdejší premiér [Miloš Zeman](#), který svátek s ohledem na historický kontext nepřímo označil za symbol [servility](#) a [kolaborace](#). Poslanec [V. Filip](#) poté navrhl vypuštění tohoto dne ze seznamu státních svátků uvedených v návrhu zákona. Nakonec navrhl poslanec [Vlastimil Tlustý](#), aby svátek nesl označení „**Den české státnosti**“

Zbožný císař a horlivý sběratel relikvií jako **NEJVĚTŠÍ ČECH** bezkonfesního národa

Zikmund – liška ryšavá – jednou provždy? Aneb jablko padlo daleko od stromu?

Mistr Jan Hus – kacíř nebo národní mučedník?

- Jedna z největších osobností
- Katolický kněz
- Jeden ze symbolů rozdělení českého národa
- Ideologicky silně zneužit za komunistické totality
- V 90. letech – tzv. husovská komise, finále ve Vatikánu:
- **Mistr Jan Hus = most mezi konfesemi**

Národ „božích bojovníků“?

*Vera et Genuina Effigies Joannis Ziska de Trocnov Equitis
Boemi Ferventissimi, qui in oppugnatione Arcis Præbislavi.
ensis Anno 1424. die 8. 7bris Pestis obiit.*

Jan Žižka: padouch nebo hrdina?

Polní velitel, jehož fenomenální úspěchy vyrůstají nejen z geniálního strategického uvažování a jedinečné schopnosti zvolit překvapivá řešení, ale i z oddanosti jeho bojovníků a nesporného charismatu, které mu nemohou upřít ani jeho nepřátelé. **Sám sebe přitom vnímá jako hluboce věřícího bojovníka, naplňujícího boží vůli vždy a všude.** (prof. Petr Čornej)

Šlechta zrádná a cizácká?

Kontroverzní osobnosti – Karel z Lichtenštejna, Karel Eusebius

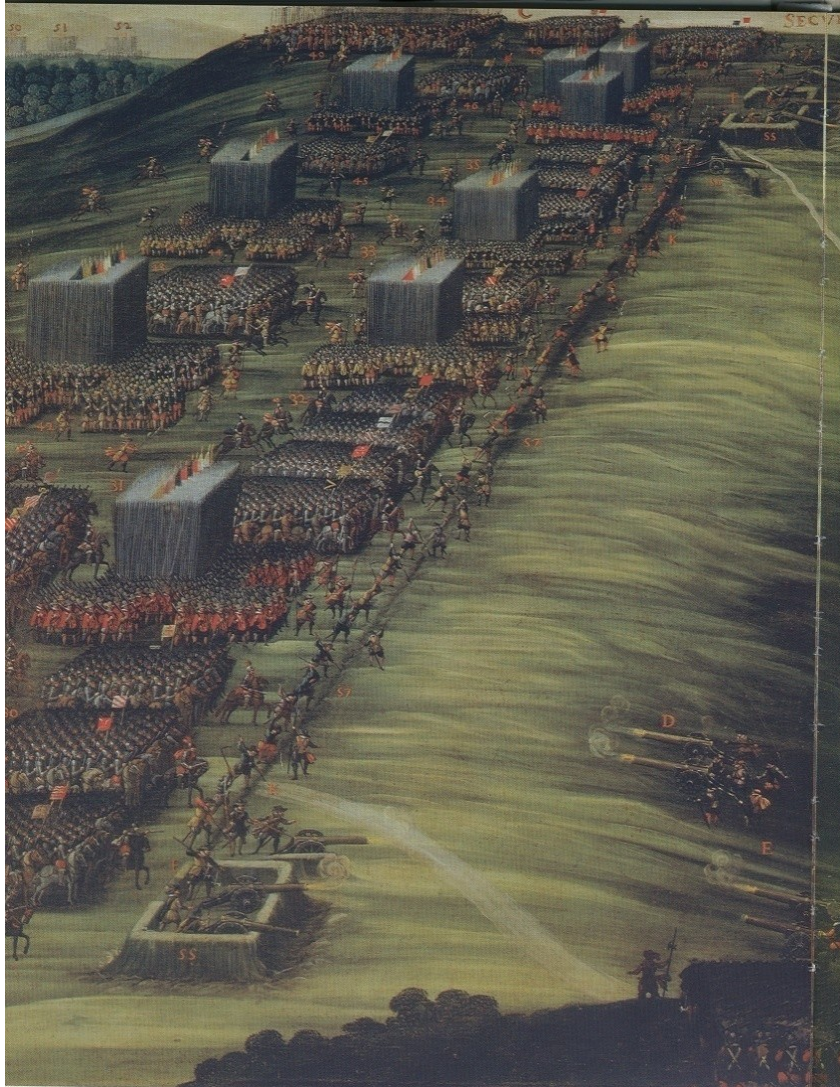

Náboženská „tolerance“ v době náboženských válek?

Francisus, kardinál z Dietrichšteina

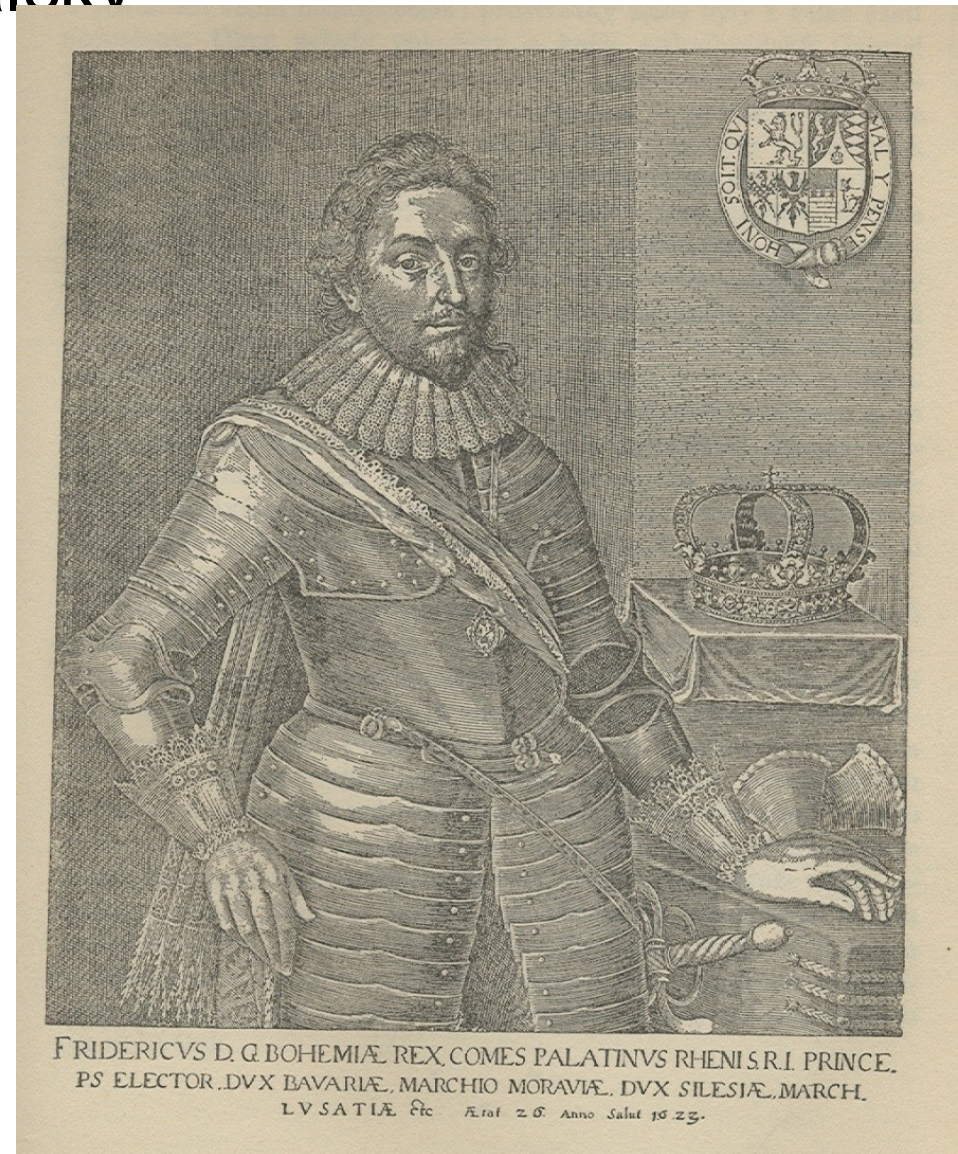

ČERNÝ DEN NA BÍLÉ HOŘE: Bílá hora 8.listopadu 1620

Ferdinand II. Štýrský. Fridrich Falcký

“...vrátila našemu národu pravou zbožnost, pevnější základy mravnosti, tudíž způsobilost ku pokračování ve vzdělání svém duchovním na cestách, po kterých za starodávna kráčel zdařile...”

Václav Vladivoj Tomek, historik

“Ochromila a oslabila celý český národ na těle i na duši.”

Josef Dobrovský

(Dějiny české řeči a literatury)

“Stala se jest tu hanba, lehkost, posměch Čechuom a potracena starobylá chvála česká, následující pak zhouba a žalost převeliká.”

Mikuláš Dačický z Heslova

“...všechny úvahy tohoto druhu mají smysl jen tenkrát, tážeme-li se, zda velké neštěstí nemělo i své dobré stránky. Že to bylo n e š t ě s t í, neštěstí bez míry a hranic, nepotřebuje zdůraznění.”

Josef Pekař, historik

“...Realita byla záhy zapomenuta a nastoupily mýty a legendy. Zbavit se jejich nánosů je takřka nemožné. Proč tomu tak je a proč se jméno Bílé hory pojí s nejznámější bitvou naší historie? Celé generace sedláků a maloměšťanů od skončení třicetileté války mohly svádět svůj často nezáviděníhodný a šedý úděl na jednu konkrétní událost. Nebýt bitvy na Bílé hoře, mohlo to být cokoliv jiného. Tři sta let český národ úpěl a mnohým to vydrželo i po celých dvacet let první republiky. Jako v pohádce - pokud nezemřeli, úpějí dodnes.”

Pavel Bělina, HÚ Armády ČR

Jezuité: čeští vlastenci nebo škůdci a hubitelé národa?

- Vojsko „církve bojující a vítězné“
- Šířitelé vzdělanosti
- Podporovatelé poutní tradice i svatováclavského kultu
- Bohuslav BALBÍN
- ANTONÍN KONIÁŠ
- Rekatolizace
- vlastenectví

JAN SARKANDER – světec a mučedník nebo zrádce?

- Do seznamu svatých jej zapsal papež Jan Pavel II. při své návštěvě Moravy dne 21. května 1995, přičemž veřejně vyslovil prosbu za odpuštění všech křivd, kterých se kdy katolíci dopustili na evangelících v dějinách českého národa.

Slova Jana Pavla II. při kanonizaci Jana Sarkandera:

„Dnes já, papež římské církve, jménem všech katolíků prosím za odpuštění křivd, spáchaných na nekatolicích v pohnutých dějinách tohoto národa; zároveň ujišťuji, že katolická církev odpouští všechno zlé, co vytrpěly zase její děti.“

Čarodějnické procesy na Severní Moravě – 17 st

V TOMTO KOSTELE BYLA V R. 1678 PŘISTIŽENA
VERŇIROVICKÁ ŽEBRAČKA M. SCHUCHOVÁ
PŘI KRADEŽI HOSTIE. NÁSLEDNÝM ČARODĚJNICKÝM PROCESŮM PADLO
ZA OBĚŤ NĚKOLIK DESÍTEK NEVINNÝCH LIDÍ. POPRAVEN BYL I SOBOTÍNSKY

19. století – hlavní líheň historických mýtů

- Praha – Křižovnické náměstí
- Novogotický bronzový pomník císaře Karla IV. byl odhalen uprostřed náměstí roku 1848 u příležitosti 500. výročí založení Univerzity Karlovy.

Mohyla u LIPAN (30.5.1434), odhalena 1881

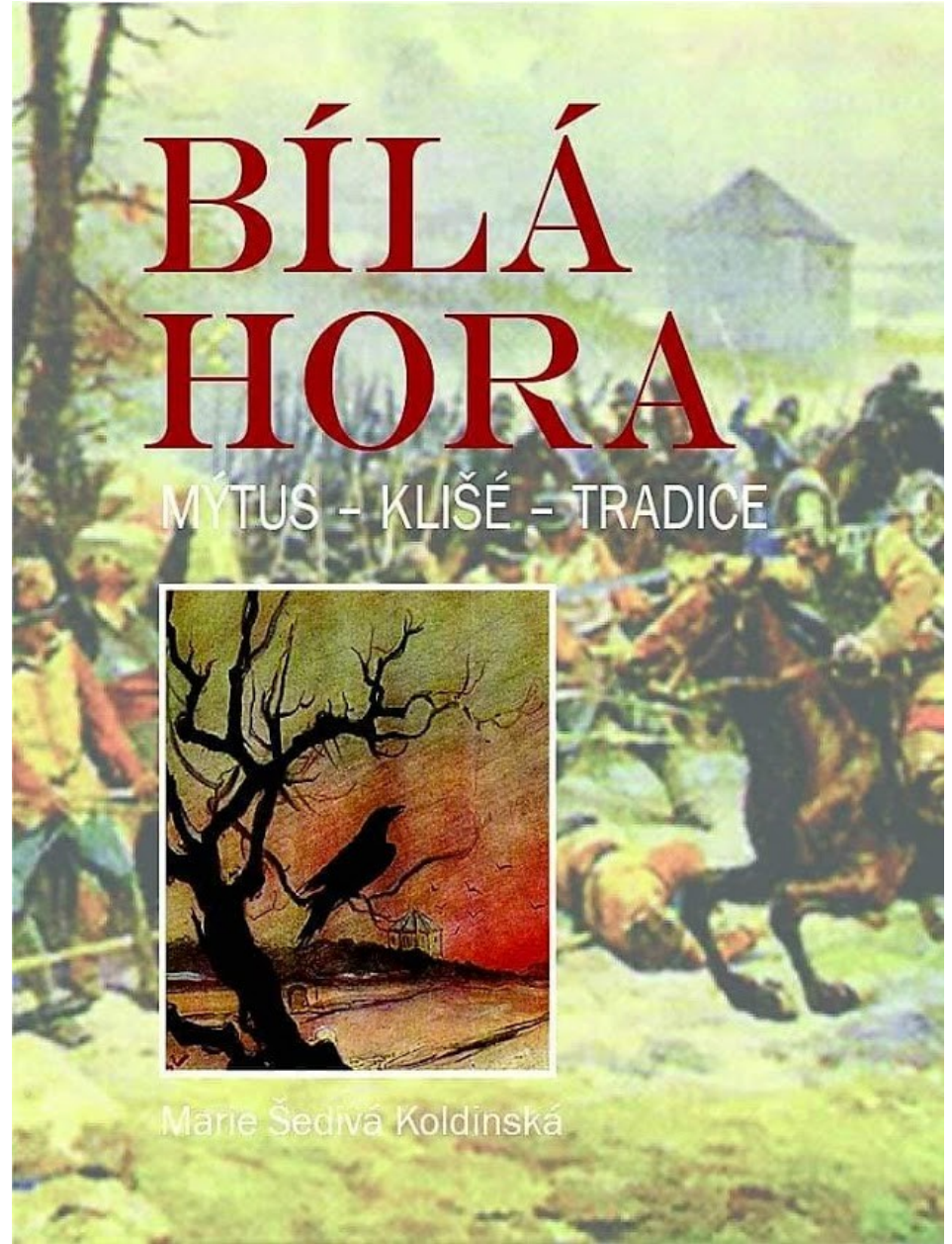

Josef II. aneb, když císař okusí práci poddaných

- Reliéf od slavného vídeňského sochaře Josefa Kliebera zachytil **událost z 19. srpna 1769**, kdy Josef II. vyoral při zastávce na cestě do Olšan na Vyškovsku brázdu na poli u Slavíkovíc. **Klieber** patřil ke skupině nejvýznamnějších sochařů první poloviny 19. století ve střední Evropě.
- Odhalen 1836

1918: Prýc s monarchií a odcinme Bilou horu!

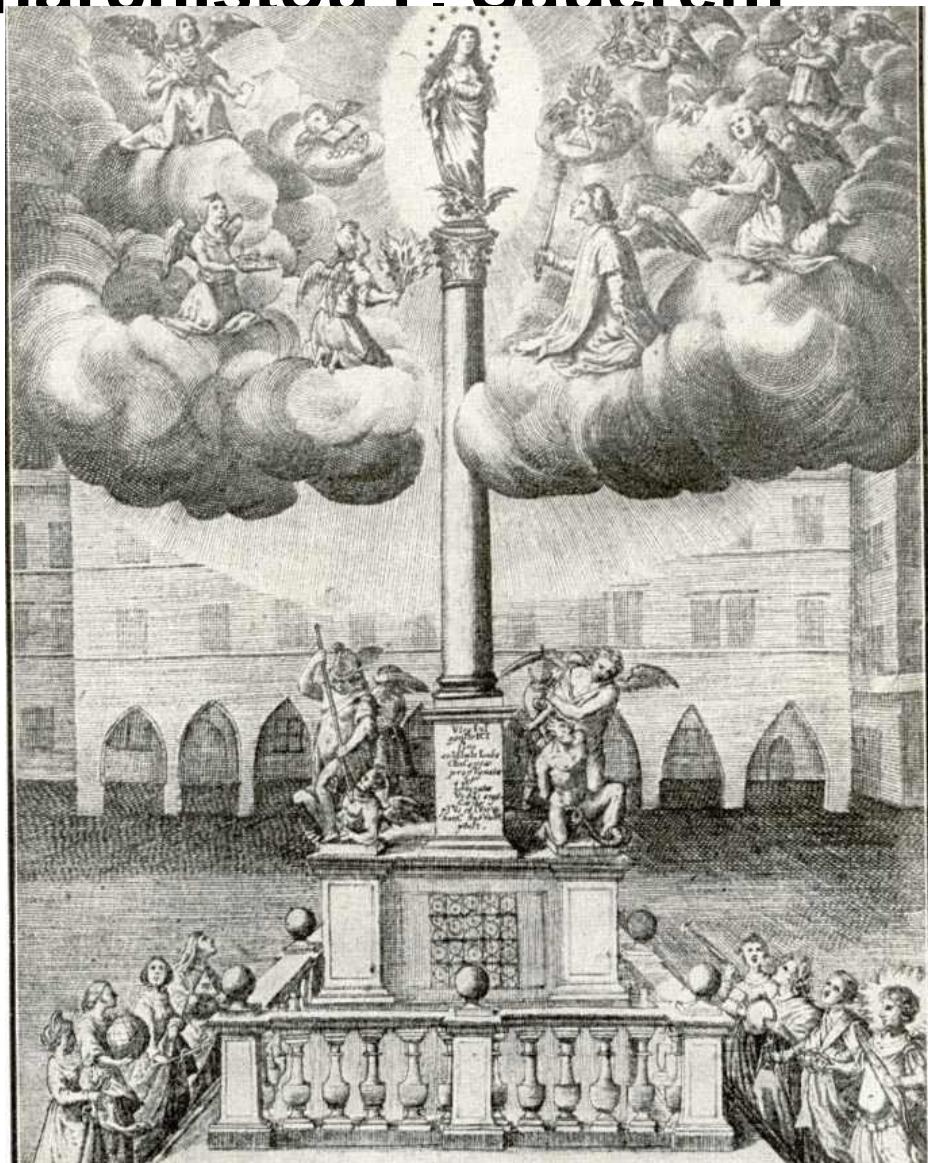
Bílá hora (8.11.1620 symbol národního utrpení a poroby – „neštěstí bez míry a hranic“ (J.Pekař)
300 let jsme úpěli

L.Šaloun: Mistr Jan Hus (1915) – staroměstské náměstí Finanční prostředky pro vybudování pomníku byly obstarány prostřednictvím veřejné sbírky. První soutěž na návrh pomníku byla vypsaná již roku 1891; pomník měl stát na Malém náměstí. Vítězný návrh sochaře Viléma Amorta však nebyl realizován.

Staroměstské náměstí – Mariánský sloup (J.J.Bendl, 1650, stržen 3.11.1918 jako symbol Bílé hory a monarchie davem v čele s anarchistou F. Sauerem

Maršál Radecký – vrátí se?

- Od Sedlčan pocházel proslulý maršál pěti císařů a muž, který se zapsal nesmazatelně do dějin našeho vojenství - maršál Radecký. Mluvil česky, psal česky, k českým zemím se po celý život hlásil, přesto jsme ho tak nějak vymazali z historie
- 13.listopadu 1858, po roce 1920 zakryt, v květnu 1921 rozebrán
- Záminka – „nepřítel sjednocení Itálie“
- Uvažuje se o obnovení

První republika se opírala o husitskou tradici

- Autorem akademický sochař Emanuel Kodet
- Postaven 1920 – **500 let od bitvy u Sudoměře**

Rudka u Kunštátu – z Masaryka zbyly jen

Jeskyně blanických rytířů – Rudka u Kunštátu
Sochař Stanislav Rolínek – 1928

Jeho první dílo, oslava 10 let republiky, prezidenta
naživo neviděl

Po ustavení Protektorátu Němci nařídili sochu zničit,
ničily se všechny sochy Masaryka, místní ji ale chtěli
zachránit, postavili kolem ní dřevěné bednění. To
nepomohlo, a tak se rozhodli sochu rozřezat a fragmenty
schovat. Po heydrichiádě ale přišlo udání, vše bylo
zničeno.

Zničení byli za války i tři kamenní legionáři, dnes již
obnovení. Za socialismu zase museli být rozbiti trpaslíci,
které Rolíček vytesal pro pobavení dětí. Do doby plné
velikých činů se nesoudruh trpaslík nehodil.

V regionu další Rolínkova díla

TGM – Bystřice nad Pernštejnem aneb nejen knihy, i sochy mají své osudy

- 17. června 1928 – Masaryk navštívil Bystřici n. P.
- V roce smrti TGM rozhodl okresní osvětový sbor o postavení sochy
- Tvůrce sochy: Vincenc Makovský (z Nového Města na Moravě)
- Materiál: bronz, na žulovém podstavci, nadživotní velikost
- Podobný pomník už dělal předtím Makovský pro Humpolec
- Odhalení se plánovalo k 20. výročí vzniku ČSR, ale vzhledem k Mnichovu o něco později, stala se útěchou
- 17.7. na nátlak okupantů poprvé socha sundána (hasičská zbronce, kulna u hřbitova)
- 28.října 1945 znovu odhalena
- Přečkala kampaň Antonína Novotného proti „Masarykysmu a sociáldemokratismu“
- 1961 znovu odstraněna
- 1968 znovu instalována
- Další odstranění odmítl při otevírání Kulturního domu ministr Klusák 1980 s poukazem na to, že se jedná o dílo Makovského
- 1984 „neznámí lidé“ sochu TGM odvezli do skladu Horáckého muzea
- Počtvrté zpátky 6. července 1990.

TGM od Vincence Makovského před měšťanskou školou

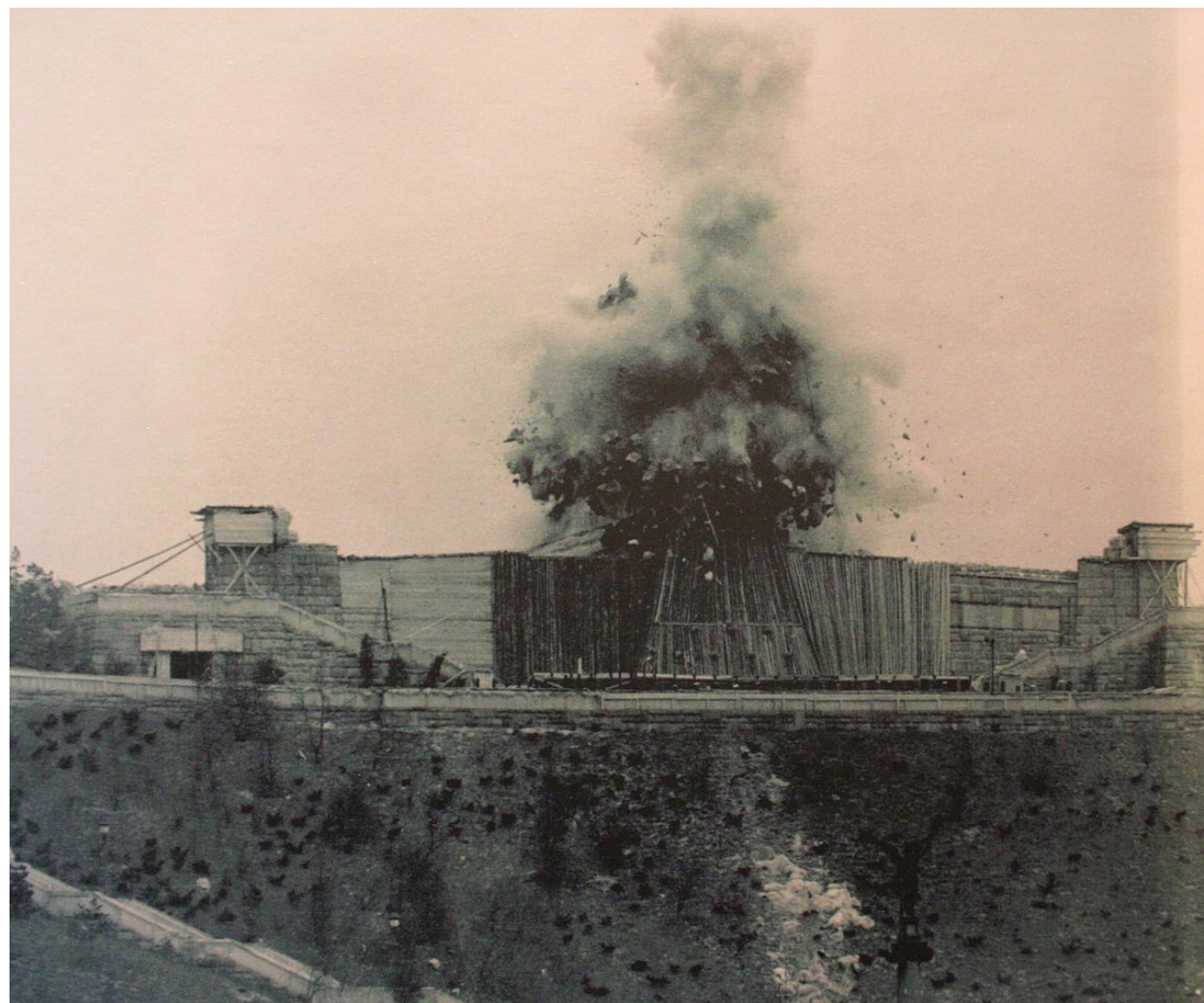
TGM v Brně, Konečného náměstí – kopie sochy V. Makovského

Dědice – Klement Gottwald

STALIN – PRAHA LETNÁ. Odhaleno po setmění na první máj roku 1955 pod heslem „*Svému osvoboditeli – československý lid*“, tj. po smrti Stalina a nedlouho před Chruščovovou kritikou Stalinova kultu osobnosti, 1962 postupně likvidován, ve své době největší skupinový pomník ve střední Evropě

Jan Žižka - TROCNOV

- Tvůrce profesor Josef Malejovský, vzniklo v letech 1958-1969

Kuriozum ZLÍN – TGM a Gottwald si hleděli do tváře

V euforické době roku 1968 byla socha Masaryka vrácena na původní místo, kde byla umístěna po 1. světové válce.

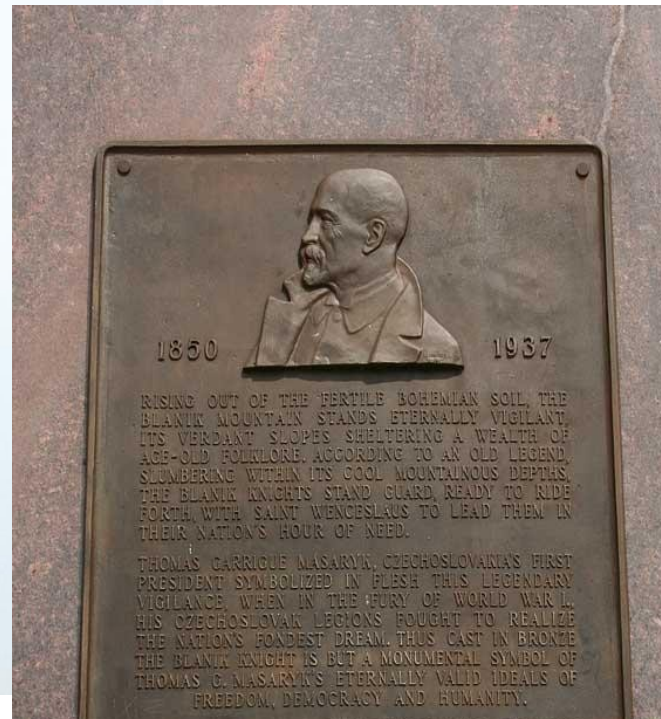
Od roku 1961 stála na stejném náměstí i Gottwaldova socha

Oba státníci se na sebe několik roků dívali.

Masaryk tam vydržel do roku 1973, kdy byl v noci tajně odstraněný a uložený do garáže, kde dnes leží Gottwald.

CHICAGO – TGM jako „blanický rytíř“ či sv. Václav

1850

1937

RISING OUT OF THE FERTILE BOHEMIAN SOIL, THE BLANIK MOUNTAIN STANDS ETERNALLY VIGILANT, ITS VERDANT SLOPES SHELTERING A WEALTH OF AGE-OLD FOLKLORE. ACCORDING TO AN OLD LEGEND, SLUMBERING WITHIN ITS COOL MOUNTAINOUS DEPTHS, THE BLANIK KNIGHTS STAND GUARD, READY TO RIDE FORTH WITH SAINT WENCESLAVS TO LEAD THEM IN THEIR NATION'S HOUR OF NEED.

THOMAS GARRIGUE MASARYK, CZECHOSLOVAKIA'S FIRST PRESIDENT SYMBOLIZED IN FLESH THIS LEGENDARY VIGILANCE WHEN IN THE HURRY OF WORLD WAR II, HIS CZECHOSLOVAK LEGIONS FOUGHT TO REALIZE THE NATION'S FONDEST DREAM. THUS CAST IN BRONZE THE BLANIK KNIGHT IS BUT A MONUMENTAL SYMBOL OF THOMAS G. MASARYK'S ETERNALLY VALID IDEALS OF FREEDOM, DEMOCRACY AND HUMANITY.

Socha Blanického rytíře – Památník Tomáše Garrigue Masaryka v Chicagu Chicago bylo ve dvacátých letech zřejmě druhým největším českým městem po Praze. Sehrálo také významnou roli při budování Československa. Významné v této souvislosti byly tři návštěvy Tomáše Garrigua Masaryka v tomto městě. Po smrti prvního československého prezidenta v roce 1937 se místní krajané rozhodli vybudovat na jeho počest monumentální památník. Ten byl odhalen dne 29. května 1955. Slavnostní akt se stal jednou z nejvýznamnějších oslav československých demokratických tradic za celé období studené války. Sochu vytvořil českoamerický sochař **Albín Polášek**, který v Chicagu vedl po téměř třicet let katedru sochařství na světoznámém Art Institutu. **Alegorie blanického rytíře přirovnává TGM ke svatému Václavovi.**

Hodslavice – rodný dům F. Palackého, socha instalována „otci národa“ až 1968

Některé památníky mohly být instalovány buď v cizině nebo až po roce 1990

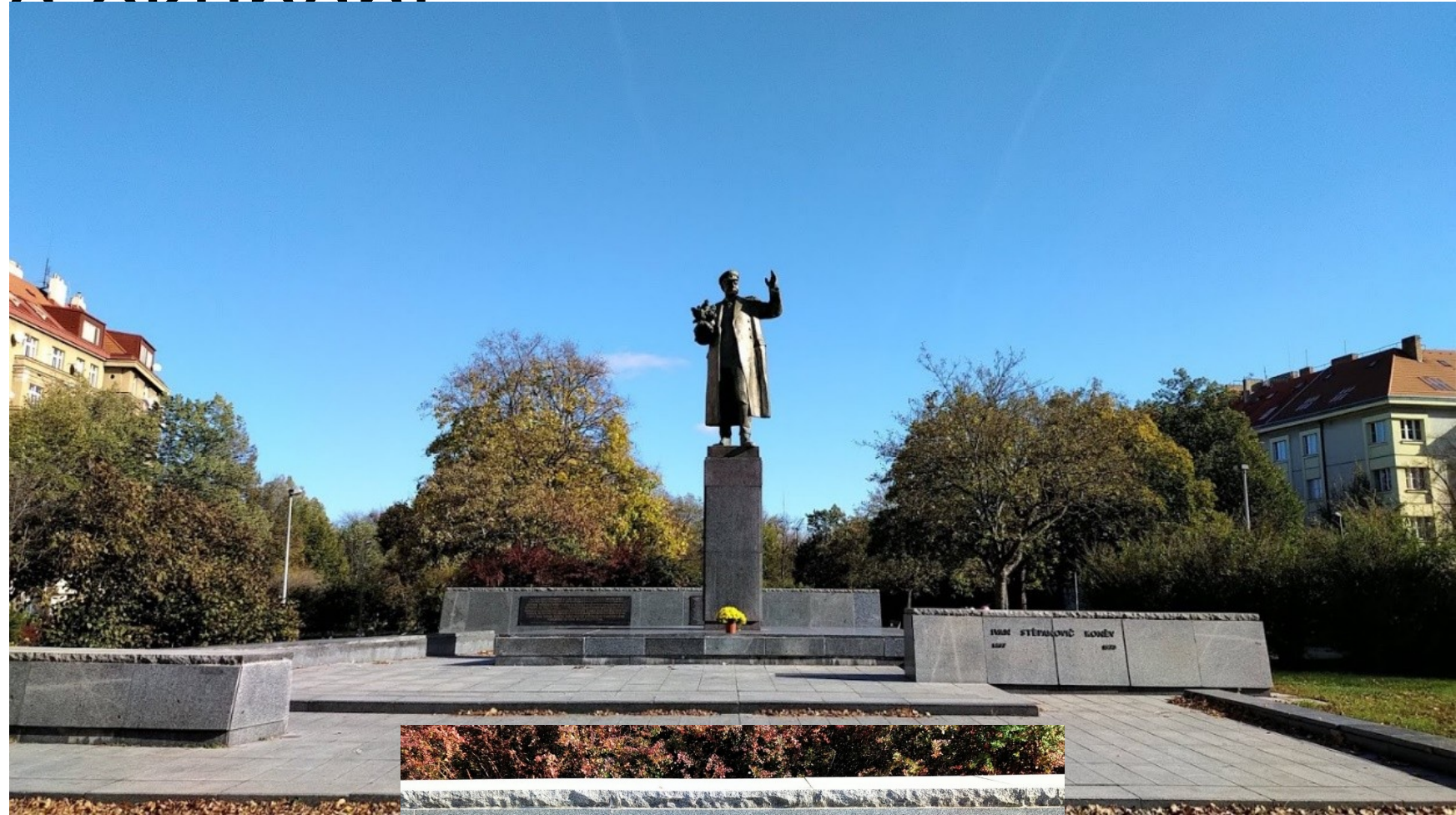
Když tanky, tak jedině růžový...

Václav Havel – Washington, Kapitol

Maršál KONĚV – Praha Bubeneč – osvoboditel a okupant

MARŠÁL IVAN STĚPANOVIČ KONĚV VELEL 1. UKRAJINSKÉMU FRONTU, JEHOŽ JEDNOTKY BYLY NASAZENY K ZÁVĚREČNÉMU ÚTOKU NA BERLÍN A OSVOBODILY SEVERNÍ, STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ ČECHY A JAKO PRVNÍ VSTOUPILY 9. KVĚTNA 1945 DO PRAHY. NA PODZÍM 1956 ŘÍDIL POTLACENÍ MAĎARSKÉHO POVSTÁNÍ SOVĚTSKOU ARMÁDOU A JAKO VELITEL SKUPINY SOVĚTSKÝCH VOJSK V BERLÍNĚ SE V ROCE 1961 PODÍLEL NA ŘEŠENÍ 1. ZV. DRUHÉ BERLÍNSKÉ KRIZE VÝSTAVOU BERLÍNSKÉ ZDI. V ROCE 1968 OSOBNĚ ZAŠTĚL ZPRAVODAJSKÝ PRŮZKUM PŘED VĚDEM VOJSK VARSÁVSKÉ SMLOUVY DO ČESKOSLOVĚNSKA.

PODMĚNA BYLA VYSTAVĚNA V ROCE 1980 MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 6 - 2018

A co BENEŠ?

- Instalace pomníku prezidenta E. Beneše v Praze (Loretánské nám.) i v Brně (u Právnické fakulty) – vyvolaly vášnivé diskuse. Především proto, že je mnozí spojují s tzv. „Benešovými dekrety.“

Antonín Zápotocký - Zákolany

- Zápotocký je místní rodák
- Původně socha v Kladně, zde od r. 1984
- Značná část z 500 obyvatel s kontroverzním komunistickým státníkem sympatizuje. Někteří mu říkají „tatíček“ či právě „náš Toník“, na socialistickou sochu jsou i pyšní. Tito starousedlíci vyjadřují svůj názor hrdě, otevřeně a hájí i umístění sochy.

Litomyšl: Zdeněk Nejedlý, historik, politik, ministr školství

- V Litomyšli před základní školou v ulici Zámecká stojí Nejedlého socha od Jana Hány z roku 1978. Po sametové revoluci probíhaly debaty o jejím odstranění. Nakonec byl pomník ponechán s vysvětlující deskou:
- *„Zdeněk Nejedlý (1878–1962) Rozmnožil i poškodil kulturu českou, přinesl poctu i úhону rodnému městu, jež oceňuje dobré a zavrhuje špatné jeho skutky.*
- *Napsal dějiny Litomyšle, které jsou nepřekonané a budou nepřekonané, dal dohromady mládí Bedřicha Smetany, nikdo jiný dosud nezpracoval dějiny husitského zpěvu.“*

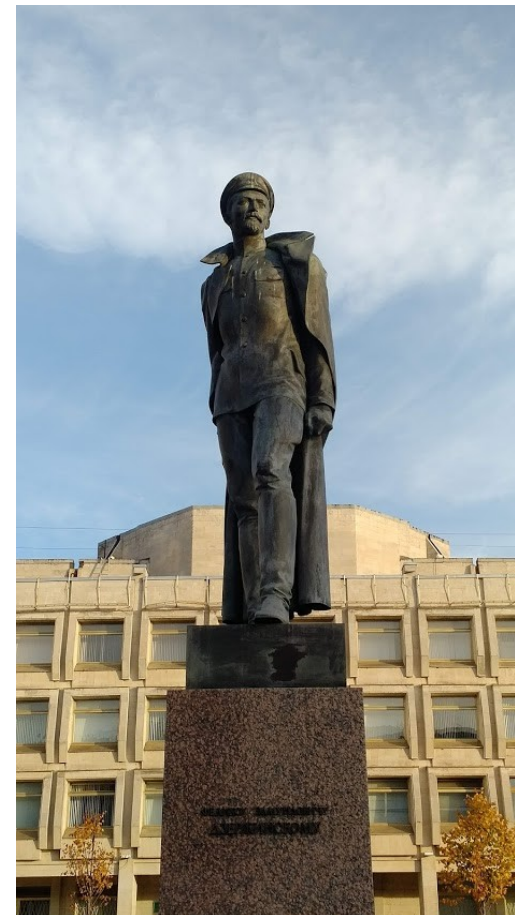

Nové Hrady u Skutče

- Vyrovnání se s totalitní minulostí – odlišné přístupy:
- NĚMECKO – denacifikace, socha nacistických pohlavárů je nemyslitelná
  - RUSKO – sochy Lenina, Džerdžinského aj. jsou na mnoha místech s interpretací „je to součást historie“

STALIN, DŽERDŽINSKIJ

Moskva – mauzoleum V.I.Lenina

AKTUÁLNĚ 2019: pomník VLASOVCŮM v Praze?

Srovnej:

<https://www.novinky.cz/historie/clanek/pomnik-rozporuplnym-vlasovcum-ani-historici-nejsou-zajedno-40305354>

